

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย ประเภทของการวิจัย กรอบแนวคิด ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย และการนำเสนอข้อมูล ซึ่งมีการอธิบายถึงรายละเอียดในแต่ละหัวข้อ เพื่อช่วยสร้างความเป็นระเบียบแบบแผนให้แก่การวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประเภทของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีการศึกษาข้อมูลทั้งข้อมูลในเชิงคุณภาพ (qualitative research) และข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) ไปพร้อมกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลวิจัยจากเอกสาร (documentary research) เป็นการศึกษาโดยรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับมาตรการและแรงจูงใจทางผังเมือง ซึ่งแบ่งเป็น ข้อมูลด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางผังเมือง เช่น พระราชบัญญัติ และกฎกระทรวง เป็นต้น และข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการและแรงจูงใจทางผังเมือง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ควบคู่กับแนวคิด และทฤษฎีที่สามารถอ้างอิงประกอบกัน รวมทั้งมีการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการผังเมืองที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่แน่นอน (standardized or structured interview) ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้น

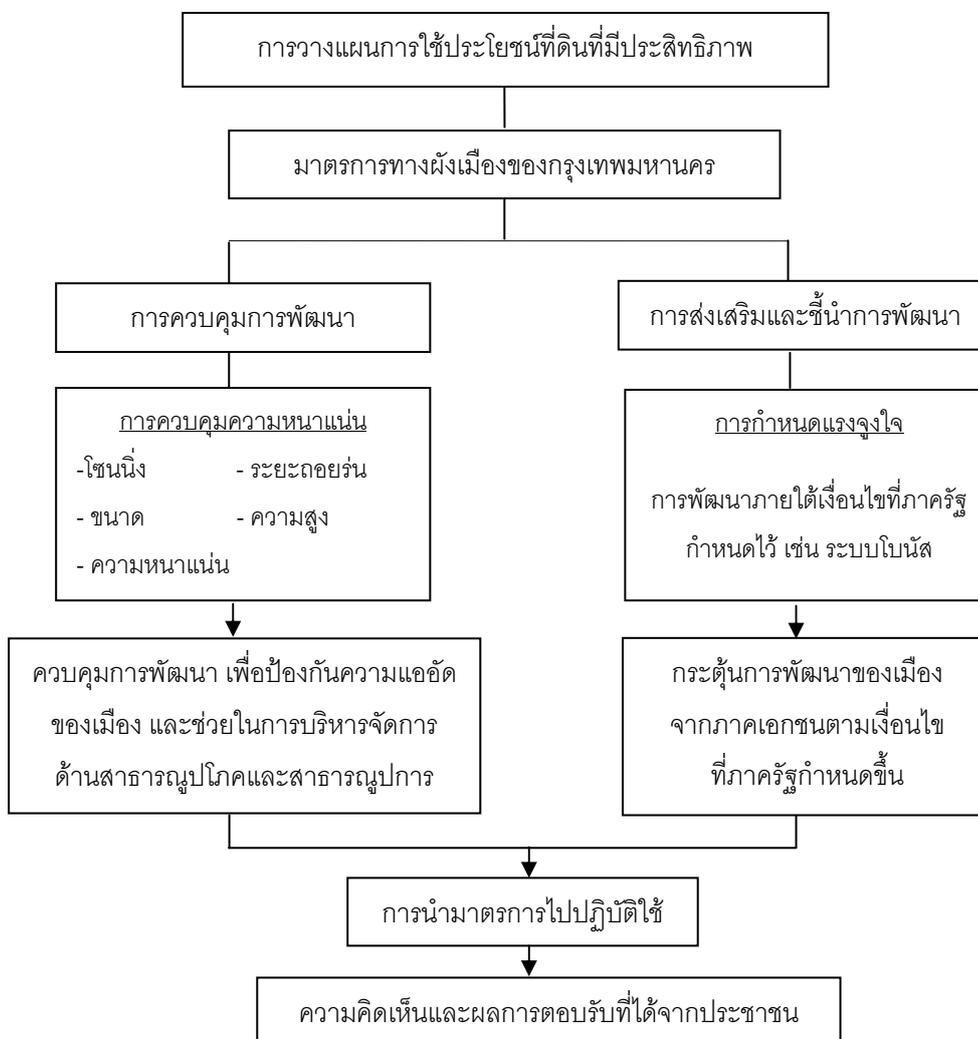
การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอน ด้วยเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่มีการจำแนกประเด็นการสอบถามตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ และนำไปสู่การวิเคราะห์ผลโดยใช้วิธีการทางสถิติมาประกอบการคำนวณเพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน และวิเคราะห์ผลต่อไป

นอกจากนี้ หากแบ่งตามแหล่งที่มาขององค์ความรู้หรือชนิดของข้อมูล สามารถจัดได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (empirical research) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการค้นหาความรู้ความจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการบังคับใช้ของมาตรการทางผังเมือง โดยทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์และคำตอบต่อไป

3.2 กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดขึ้น เพื่อใช้อธิบายถึงแนวทางดำเนินการวิจัย เริ่มจากผู้วิจัยมีความสนใจประเด็นการศึกษาเรื่อง การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งพบว่า ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการกำหนดกฎหมายและมาตรการทางผังเมืองที่เข้ามาควบคุมและดูแล เพื่อให้การใช้ที่ดินต่าง ๆ ในเมืองมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับลักษณะของเมืองหรือพื้นที่นั้น ๆ โดยกฎหมายและมาตรการทางผังเมืองที่นำมาบังคับใช้ในปัจจุบันของกรุงเทพมหานครนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะหลัก คือ การควบคุมการพัฒนา และการส่งเสริมและชี้นำการพัฒนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์และรูปแบบการนำไปปฏิบัติที่แตกต่างกัน เนื่องจากการควบคุมพัฒนามีเป้าหมายหลักในการควบคุมการพัฒนาของพื้นที่ โดยมีการนำไปใช้ในลักษณะการควบคุมความหนาแน่น เพื่อป้องกันปัญหาจากสภาพความแออัดของเมือง และช่วยให้การบริหารจัดการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ภายใต้เครื่องมือหรือกลไกที่นำมาใช้ เช่น การกำหนดโซนนิ่ง ขนาด ความหนาแน่น ระยะเวลาอย่ร่น และความสูง ส่วนการส่งเสริมและชี้นำการพัฒนา มีการกำหนดเป็นแรงจูงใจ ซึ่งจัดเป็นกลไกที่ช่วยกระตุ้นการพัฒนาของเมืองจากนักลงทุนหรือภาคเอกชนตามเงื่อนไขของภาครัฐที่กำหนดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถทำการพัฒนาได้นอกเหนือจากการควบคุมความหนาแน่นที่กำหนดโดยต้องแลกเปลี่ยนกับเงื่อนไขบางประการที่กำหนดไว้ เช่น การเพิ่มพื้นที่สาธารณประโยชน์ หรือการพัฒนาในพื้นที่ที่รัฐกำหนดไว้ หรือที่เรียกว่า ระบบโบนัส ซึ่งการกำหนดดังกล่าวมีข้อดี คือ ช่วยลดภาระการลงทุนจากภาครัฐเอง โดยภาครัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานแทน ทำให้รัฐสามารถนำงบประมาณส่วนที่เหลือนั้นไปพัฒนาด้านอื่น ๆ แทนได้ ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจะนำหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนในการบังคับใช้ของมาตรการทางผังเมืองต่อไป โดยสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิด (ภาพที่ 3.1) ได้ดังนี้

ภาพที่ 3.1
กรอบแนวคิด

3.3 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลัก ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และการรับรู้ของประชาชนในเรื่องมาตรการทางกฎหมายผังเมือง ซึ่งมีการระบุถึงประเด็นที่ต้องการทราบผ่านการตีความเป็นภาษาพูดเพื่อง่ายในการสื่อสารต่อประชาชนทั่วไป โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก คือ

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาค (เน้นเฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร) ระดับการศึกษา และอาชีพ

(2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องการควบคุมการพัฒนาทางผังเมือง ได้แก่ การทดสอบถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องการควบคุมความเข้มข้นของการใช้ที่ดิน ข้อกำหนดข้อบังคับ หรือมาตรการทางกฎหมายผังเมืองที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในละแวกที่อยู่อาศัยของตนเองได้

(3) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ (incentive) ได้แก่ การทดสอบถึงความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในเรื่องมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจที่มีการปฏิบัติใช้ในปัจจุบัน

(4) ทศนคติต่อการปรับปรุง และพัฒนาเกี่ยวกับมาตรการทางผังเมือง ได้แก่ การสอบถามถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบังคับใช้ของกฎหมายผังเมืองในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุง ทั้งมาตรการทางผังเมือง และมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมและเข้าถึงประชาชนมากยิ่งขึ้น

เพื่อแสดงให้เห็นถึงการสร้างความเข้าใจในตัวแปรที่ต้องการศึกษาให้มีความชัดเจน และยังช่วยในการจัดลำดับความเป็นมาของตัวแปรเพื่อนำไปสู่ประเด็นที่สนใจมากขึ้น ซึ่งช่วยในการจัดทำแบบสอบถามให้มีความชัดเจนและเข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1

การกำหนดประเด็นที่สนใจ พฤติกรรมบ่งชี้ และการตั้งประเด็นคำถาม
เพื่อนำไปสู่การจัดทำเครื่องมือแบบสอบถามในการวิจัย

ประเด็นที่สนใจ	พฤติกรรมบ่งชี้	การตั้งประเด็นคำถาม
1. ประชาชนมีการรับรู้ และมีความรู้ความเข้าใจ ในการบังคับใช้ของ กฎหมายผังเมือง เรื่อง การควบคุมการพัฒนา ทางผังเมือง	1.1 สามารถรับรู้ถึงการมี มาตรการทางผังเมืองที่บังคับ ใช้ในปัจจุบัน	1) ท่านเคยได้ยินมาตรการควบคุม การพัฒนาเหล่านี้หรือไม่ (FAR OSR การกำหนดที่ว่างรอบอาคารหรือระยะ ถอยร่นอาคาร การควบคุมความสูง ของอาคาร) (เข้าใจดี พอเข้าใจ ไม่เข้าใจ ไม่เคยได้ยิน)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็นที่สนใจ	พฤติกรรมบ่งชี้	การตั้งประเด็นคำถาม
	1.2 สามารถรับรู้ถึงการบังคับให้มีการกำหนด FAR และ OSR	2) ท่านทราบหรือไม่ว่าปัจจุบันได้มีการกำหนดให้มีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (FAR) และอัตราส่วนของที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (OSR) หากมีการปลูกสร้างอาคาร (ทราบ ไม่ทราบ)
	1.3 สามารถรับรู้ถึงการบังคับให้มีการกำหนดที่ว่างรอบอาคารหรือระยะถอยร่นของอาคาร	3) ท่านทราบหรือไม่ว่าหากต้องมีการปลูกสร้างอาคารในบริเวณที่อยู่อาศัยของท่าน ต้องเว้นที่ว่างด้านหน้า หรือด้านหลังอาคารตามที่กฎหมายกำหนด (ทราบ ไม่ทราบ)
	1.4 สามารถรับรู้ถึงการบังคับเรื่องการควบคุมความสูงของอาคาร	4) ความสูงของอาคารที่จะก่อสร้างได้ในละแวกบ้านของท่าน (ทราบ ไม่ทราบ)
	1.5 แสดงถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องการควบคุมความเข้มข้นของการใช้ที่ดิน (FAR OSR การกำหนดที่ว่างรอบอาคาร และการควบคุมความสูงของอาคาร)	5) ท่านทราบถึงสาเหตุที่ต้องกำหนดให้มี FAR และ OSR การกำหนดที่ว่างรอบอาคาร และการควบคุมความสูงของอาคารหรือไม่ (เลือกตอบ)
2. ประชาชนมีการรับรู้ และมีความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้ของกฎหมายผังเมืองเรื่องมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ	2.1 สามารถรับรู้ถึงการสามารถปลูกสร้างอาคารบางประเภทได้ในระยะรัศมี 500 เมตรจากสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน	
	2.2 สามารถรับรู้ถึงแรงจูงใจในการเพิ่ม FAR ให้หากมีการสร้างที่จอดรถยนต์สาธารณะในการใช้ประโยชน์ประเภทอาคารสาธารณะ	
	2.3 สามารถรับรู้ถึงแรงจูงใจในการเพิ่ม FAR ให้หากมีการสร้างพื้นที่โล่งเพื่อประโยชน์สาธารณะในการใช้ประโยชน์ประเภทอาคารสาธารณะ	
	2.4 สามารถรับรู้ถึงแรงจูงใจในการให้สิทธิพิเศษในการคำนวณเรื่อง OSR หากจัดให้มีพื้นที่สาธารณประโยชน์	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็นที่สนใจ	พฤติกรรมบ่งชี้	การตั้งประเด็นคำถาม
	2.5 สามารถรับรู้ถึงแรงจูงใจในการปลูกสร้างอาคารบางประเภทได้ในข้อยกเว้นของการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีข้อแลกเปลี่ยนในการเพิ่มพื้นที่ว่างโดยรอบเพื่อปลูกต้นไม้	
3. ประชาชนสามารถอธิบายถึงข้อกำหนดข้อบังคับหรือมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในละแวกที่อยู่อาศัยของตนเองได้	3.1 ทราบถึงข้อกำหนดที่มีการบังคับใช้ทั้งการห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในบริเวณที่อยู่อาศัยของตน 3.2 สามารถบ่งบอกถึงกิจกรรมหรือการใช้ประโยชน์ที่ดินหรืออาคารที่ตนสามารถกระทำได้	
4. ประชาชนสามารถแสดงทัศนคติของตน ที่มีต่อการบังคับใช้ของกฎหมายผังเมืองทั้งการควบคุมการพัฒนาทางผังเมืองและมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ	4.1 ประชาชนสามารถอธิบายถึงผลดีหรือผลเสียที่ตนเองได้รับจากการบังคับใช้ของกฎหมายผังเมืองทั้งมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ และการควบคุมการพัฒนาทางผังเมือง	6) ในรัศมี 500 เมตรจากสถานีรถไฟฟ้ามวลชนสามารถสร้างตึกสูงหรืออาคารขนาดใหญ่ได้ (เห็นด้วยไม่เห็นด้วย) 7) หากห้างสรรพสินค้าแบ่งพื้นที่บางส่วนให้เป็น <u>ที่จอดรถยนต์ฟรี</u> เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ จะสามารถสร้างตึกได้สูงขึ้น (เห็นด้วยไม่เห็นด้วย) 8) ห้างสรรพสินค้าแบ่งพื้นที่บางส่วนให้เป็น <u>ที่โล่งสาธารณะ</u> เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนทั่วไป จะสามารถสร้างตึกได้สูงขึ้น (เห็นด้วยไม่เห็นด้วย) 9) หากมีที่ดินอยู่ติดถนนขนาด 8 ช่องทาง สามารถสร้างเป็นสวนสนุกหรือสวนสัตว์ได้ แต่ต้องแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งของแปลงเพื่อปลูกต้นไม้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็นที่สนใจ	พฤติกรรมบ่งชี้	การตั้งประเด็นคำถาม
		<p>(เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p> <p>10) ห้างสรรพสินค้าหรือบริษัทต่างๆ จะถูกเรียกเก็บภาษีน้อยลง หากแบ่งพื้นที่บางส่วนเพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะ เช่น พื้นที่โล่งจัดกิจกรรมหรือที่จอดรถยนต์ฟรี (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p> <p>11) พื้นที่ที่อยู่ในเขตป้องกันน้ำท่วมต้องเสียภาษีสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากรัฐต้องลงทุนในระบบป้องกันน้ำท่วม (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p> <p>12) พื้นที่ที่อยู่ในเขตน้ำท่วมต้องเสียภาษีสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการอยู่อาศัยมากเกินไป (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p> <p>13) การควบคุมการพัฒนาในการปลูกสร้างอาคารทั้งด้านความสูง หรือระยะถอยร่นอาคาร ช่วยสร้างความระเบียบเรียบร้อย และสวยงามให้แก่เมือง (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p> <p>14) การควบคุมการพัฒนาในการปลูกสร้างอาคารทั้งด้านความสูง หรือระยะถอยร่นอาคาร ช่วยเพิ่มพื้นที่เปิดโล่งให้แก่เมือง (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p> <p>15) การควบคุมการพัฒนาในการปลูกสร้างอาคารทั้งด้านความสูง หรือระยะถอยร่นอาคาร ทำให้อาคารมีพื้นที่ใช้สอยลดน้อยลง (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็นที่สนใจ	พฤติกรรมบ่งชี้	การตั้งประเด็นคำถาม
		16) มาตรการทางผังเมืองในปัจจุบันมีวิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
	4.2 ประชาชนสามารถเสนอแนะความต้องการของตนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ของกฎหมายผังเมืองทั้งการควบคุมการพัฒนาทางผังเมือง หรือ มาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ	17) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ทั้งด้านความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		18) ควรปรับปรุงสื่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		19) ควรมีการบังคับใช้ และควรกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวดมากขึ้น (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		20) ควรมีความชัดเจนในการปฏิบัติ และสามารถชี้้นำการพัฒนาของเมืองได้อย่างแท้จริง (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		21) ควรเพิ่มการจูงใจในด้านอื่นเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้มากขึ้น เช่น การลดภาษีเพื่อแลกเปลี่ยนกับการสร้างพื้นที่สาธารณประโยชน์ หรือจูงใจในการรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์พื้นที่เป็นต้น (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		22) ควรเพิ่มด้านการประชาสัมพันธ์ทั้งด้านพื้นที่ที่มีการกำหนดแรงจูงใจ และรายละเอียดของแรงจูงใจให้ประชาชนทราบมากขึ้น (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็นที่สนใจ	พฤติกรรมบ่งชี้	การตั้งประเด็นคำถาม
		23) ควรเพิ่มพื้นที่ที่ได้มีการกำหนดแรงจูงใจให้มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังขาดการใช้ประโยชน์หรือขาดการพัฒนา (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		24) ควรมีกำหนดรูปแบบของเมืองให้มีหลายศูนย์กลางและมีการจูงใจตามลักษณะของแต่ละพื้นที่ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)
		25) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม (คำถามปลายเปิด)

2. แบบสัมภาษณ์ (interview form) เป็นเครื่องมือที่เน้นการสอบถามเฉพาะเจาะจงประเด็นจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อทราบถึง วัตถุประสงค์ ผลการดำเนินงาน และนโยบายทั้งที่ดำเนินการอยู่และในอนาคตเกี่ยวกับมาตรการทางผังเมือง และมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนหลัก คือ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง วันที่และเวลาที่ให้สัมภาษณ์ และสถานที่สัมภาษณ์

2.2 มาตรการควบคุมการพัฒนาทางผังเมือง ได้แก่ การสัมภาษณ์ถึงวัตถุประสงค์ และนโยบายในการดำเนินการจัดทำ ผลการตอบรับหรือผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมการพัฒนาทางผังเมือง

2.3 มาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การสัมภาษณ์ถึงวัตถุประสงค์ และนโยบายในการดำเนินการจัดทำ ผลการตอบรับหรือผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดทำแผนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ

2.4 แนวนโยบาย และโครงการที่เกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ การสัมภาษณ์ถึงแผนหรือโครงการที่จะดำเนินการและจัดทำในอนาคตทั้งเรื่องมาตรการควบคุมการพัฒนาทางผังเมือง และมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเลือกประชากรและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (finite population) จากการทราบค่าจำนวนประชากรในกรุงเทพมหานคร ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 ของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 5,716,248 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ ยามาเน (Yamane, 1970, p. 125, อ้างถึงใน ยุทธ โกยวรรณ์, 2545, น. 107-109) ซึ่งมีสูตรการคำนวณ การหาค่ากลุ่มตัวอย่างจากสูตร และตารางสำเร็จรูปของขนาดตัวอย่างประชากรที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 (ตารางในภาคผนวก ข.) มีรายละเอียด ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

- n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- N แทน ขนาดของประชากร
- e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อทำการคำนวณเพื่อหาค่าของกลุ่มตัวอย่างโดยการแทนค่าจากสูตรของทาโร ยามาเนข้างต้น สามารถคำนวณได้ดังนี้

แทนค่าจากสูตร เมื่อ $N = 5,716,248$ คน และ $e = 0.05$

$$n = \frac{5,716,248}{1 + 5,716,248 \times (0.05)^2}$$

ดังนั้น $n = 399.97$ คน หรือจำนวนเต็ม 400 คน

ค่าการคำนวณจากสูตรการคำนวณนี้มีจำนวนใกล้เคียงกับขนาดของตัวอย่าง ประชากรของ Yamane ในตารางสำเร็จรูป (ตารางในภาคผนวก ข.) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็น 400 คน ซึ่งการสุ่มตัวอย่าง (random sampling techniques) ใช้วิธีการสุ่มแบบกำหนดสัดส่วน (quota sampling) จากจำนวนประชากรทั้งหมด 5,716,248 คน ซึ่งมีการแบ่งสัดส่วนในการเก็บข้อมูลจำแนกตามที่ตั้งของพื้นที่โดยแบ่งเป็น กรุงเทพฯ เขตชั้นใน (ความหนาแน่นเฉลี่ย 11,691 คนต่อตารางกิโลเมตร) เขตชั้นกลาง (ความหนาแน่นเฉลี่ย 5,240 คนต่อตารางกิโลเมตร) และเขตชั้นนอก (ความหนาแน่นเฉลี่ย 2,501 คนต่อตารางกิโลเมตร) ตามการแบ่งเขตของ สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร¹ โดยพิจารณาสัดส่วนในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณประชากรในแต่ละพื้นที่ ซึ่งรายละเอียดของที่ตั้งของพื้นที่และจำนวนเขตการปกครอง จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างปรากฏดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2

ที่ตั้งของพื้นที่และจำนวนเขตการปกครอง ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ที่ตั้งของพื้นที่และจำนวนเขตการปกครอง	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เขตชั้นใน (จำนวน 21 เขต)	1,999,777	140
เขตชั้นกลาง (จำนวน 18 เขต)	2,325,196	163
เขตชั้นนอก (จำนวน 11 เขต)	1,391,275	97
รวม	5,716,248	400

ที่มา: กรมการปกครอง, 2551

¹การแบ่งเขตของกรุงเทพฯ ตามที่ตั้งของพื้นที่ จำนวน 50 เขต แบ่งออกเป็น

1) เขตชั้นใน จำนวน 21 เขต ได้แก่ เขตพระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน บางรัก ยานนาวา สาทร บางคอแหลม ดุสิต บางซื่อ พญาไท ราชเทวี ห้วยขวาง คลองเตย จตุจักร ธนบุรี คลองสาน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ ดินแดง และเขตวัฒนา

2) เขตชั้นกลาง จำนวน 18 เขต ได้แก่ เขตพระโขนง ประเวศ บางเขน บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกุ่ม บางพลัด ภาษีเจริญ จอมทอง ราษฎร์บูรณะ สวนหลวง บางนา ทุ่งครุ บางแค วังทองหลาง คันนายาว สะพานสูง และเขตสายไหม

3) เขตชั้นนอก จำนวน 11 เขต ได้แก่ เขตมีนบุรี ดอนเมือง หนองจอก ลาดกระบัง ตลิ่งชัน หนองแขม บางขุนเทียน หลักสี่ คลองสามวา บางบอน และเขตทวีวัฒนา

หลังจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสถานที่ในการเก็บข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลหลักจากการเก็บแบบสอบถามของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (เน้นเฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร) ทั้งนี้มีการระบุสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน ได้แก่ กรุงเทพมหานครเขตชั้นใน 140 คน เขตชั้นกลาง 163 คน และเขตชั้นนอก 97 คน และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ ผังเมืองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจาก กองวางแผนและพัฒนาเมือง และกองควบคุมทางผังเมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

3.5 การประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ จากการใช้แบบสอบถามที่มาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ชุด และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการผังเมือง จำนวน 2 ชุด หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดมาตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ หรือ SPSS (Statistical Package for the Social Science) ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว นำมาสู่การประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติ ดังนี้

3.5.1 การประมวลผล

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสอบถาม นำมาเรียบเรียง และจัดแบ่งประเภทข้อมูลเพื่อนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา และแบบตาราง แผนภูมิ ส่วนข้อมูลที่ต้องใช้ค่าสถิติ เช่น การรับรู้ของประชาชนทัศนคติของประชาชนต่อมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติต่อการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับมาตรการทางผังเมือง จะนำเสนอในรูปแบบตาราง จากนั้นใส่ข้อมูลที่จัดแบ่งเป็นประเภทเพื่อให้รายละเอียดอีกครั้ง

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ในข้อมูลประเภทแรกนั้น หลังจากทำการเก็บรวบรวม และแสดงข้อมูลในรูปแบบตาราง และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา โดยให้เหตุผลประกอบ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางผังเมือง และมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ ที่ได้นำมาปฏิบัติใช้ในประเทศไทย นำมาใช้ศึกษาถึงรูปแบบ ลักษณะ และแนวทางการนำกฎหมายผังเมืองไปปฏิบัติใช้ นอกจากนี้ยังนำมาสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการทางผังเมือง ที่ใช้ในต่างประเทศ เพื่อทราบถึงรูปแบบและแนวทางการนำข้อกำหนดเกี่ยวกับกฎหมายผังเมือง ปฏิบัติใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ข้อมูลการรับรู้ของประชาชนในมาตรการทางกฎหมายผังเมือง นำมาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคน และมาตรการทางผังเมืองที่กำหนดขึ้นโดยภาครัฐ ซึ่งการรับรู้ที่เกิดขึ้นนี้จะสะท้อนถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อมาตรการทางผังเมืองที่เกิดขึ้น และยังมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านผังเมืองด้วย สามารถแบ่งลักษณะการรับรู้ของประชาชนเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องการควบคุมทางผังเมือง ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และฐานนิยม (mode) โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง และแผนภูมิ ประกอบการบรรยาย

(2) ทศนคติต่อมาตรการทางผังเมืองในการสร้างแรงจูงใจ ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และฐานนิยม (mode) โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง และแผนภูมิ ประกอบการบรรยาย

(3) ทศนคติต่อการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับมาตรการทางผังเมือง ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และฐานนิยม (mode) โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง และแผนภูมิ ประกอบการบรรยาย

3) เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา

4) ดำเนินการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่ผ่านมา

3.6 การนำเสนอข้อมูล

หลังจากการประมวลผลและวิเคราะห์ผลข้อมูล นำไปสู่การนำเสนอข้อมูลที่ได้ โดยจัดแบ่งประเภทของข้อมูลตามที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.5 โดยข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการเรียบเรียง เพื่อนำเสนอในรูปแบบของตาราง แผนภูมิ ร่วมกับการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งที่มาจากการสอบถามจากประชาชน และการสัมภาษณ์ที่ผ่านการประมวลผลและวิเคราะห์ผลแล้วได้นำไปสู่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จะนำเสนอในรูปแบบตาราง ร่วมกับการอธิบายผลในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนาตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน